

OBRANYSCHOPNOST V PROGRAMECH A NÁZORECH POLSKÝCH POLITIKŮ

Velmi aktuální otázku živou nejen v našem státě, ale i u našich polských sousedů nastolili autoři plk. doc. dr. hab. Marián Kawalewski a mjr. mgr. Krzysztof Teresiak, kteří učinili průřez názory polských politických stran a hnutí (jichž je nepochybně více než v České republice) k otázkám přístupu řešení bezpečnosti Polska, a to v období od září 1991 až do dubna 1992. Redakce si dovoluje článek uveřejněný v časopise *Wojskowe wychowanie* č.7/1992, redakčně zpracovaný a upravený, předložit našim čtenářům.

V Polsku probíhá proces transformace režimu. Změnami procházejí prakticky veškeré oblasti fungování státu. V cílech a charakteru těchto změn je obsažen budoucí tvar národního života. Za předpokladu, že nová řešení společenského systému mají zabezpečit Polákům pocit bezpečnosti větší měrou než dříve. **Zda garantují?** To je otázka, na níž hledají odpověď všichni, kdož se účastní procesu přetváření staré skutečnosti v novou.

V diskusích o současném a budoucím stavu bezpečnosti státu jsou vyjádřena hodnocení a návrhy. Jejich část - a mezinárodní situace vede k tomu, že je to značná část - má vztah ke garantování vojenské bezpečnosti Polska.

Demokratizačnímu procesu lze vděčit za to, že o problémech vojenské bezpečnosti Polska můžeme veřejně hovořit. Faktem je, že nejčastěji mají slovo vojáci, navrhující v televizi, rozhlasu a tisku koncepcie změn v obranném systému státu. Je to oprávněné a svědčí to o velkém zainteresování problémem tohoto prostředí. Zaráží však otázka: jaké možnosti uskutečnění svých pojetí mají vojáci? Je přece pravdou, že cíle změn společenského systému vytýčují politici - civilisté. To, co dělí politiky ve formulaci cílů a pojetí jejich dosahování, je hnací silou politického boje. Vítězství v politickém boji dává politikům a jimi reprezentovaným politickým stranám možnost uskutečňovat určité programy.

Politického boje se však vojáci vzhledem k deklarované a právně ustanovené apolitičnosti, neúčastňují. Znamená tedy tato situace, že je armáda připravena uskutečnit jakoukoli obrannou koncepci, která je obsažena v programech politických stran, které mají možnost zvítězit v boji o moc?

Jsmo přesvědčeni o tom, že ano. Poláci, akceptující demokracii, zakceptovali situaci konkurenčnosti programů rozvoje Polska. Proto musí být v polském politickém životě

normální, že strany bojující o moc ji budou - z vůle voličů - získávat. Chceme-li zachovat demokracii, musíme respektovat rozhodnutí voličů. S tím vědomé akceptování rizika, které je spojeno s uskutečňováním programu dané strany.

Charakter a stupeň rizika je určován faktem, že polská demokracie je mladou demokracií, a proto je vystavena často změně směru řízení státu. Samozřejmě, že všichni prohlašují, že se snaží, aby změny orientace měly mírný charakter, snad tomu tak i v budoucnosti bude! Ale nyní, kdy "koráb" Polsko je stále ještě unášen proudem, může každé převzetí kormidla vyvolat určitý otřes. Zvláště tehdy, pokud jsou názory na určení směru působení v takových oblastech života státu, jako je zahraniční, hospodářská a společenská politika silně polarizovány.

Navíc je slabinou mladých demokracií to, že probíhající politický boj není příznivý programovému konstatování; stává se, že populistická hesla vyplňují mezery v programech stran. Pokud je tomu tak u problematiky vojenské bezpečnosti, může to v důsledcích být nebezpečné. Tedy - je možné připustit takovou situaci, v níž by se kormidlo moci dostalo do rukou strany s nejasným nebo chybným programem utváření obranné politiky? Samozřejmě, že ne!

Kdo by měl tedy povinnost signalizovat situaci takového druhu, nikoli pouze k alarmování veřejného mínění, ale na příklad pro to, aby byly inspirovány strany ke zdokonalování obranných programů. Zdá se, že mezi mnoha státními institucemi jsou to především ty, které mají povinnosti pojetí politiků bezprostředně uskutečňovat. K nim také instituce armády. Mimo to, jde také o to, aby armáda prozkoumala obranné programy politických stran, neboť je sama potřebuje k tomu, aby se vhodně včas připravila k jejich uskutečňování.

Autoři se domnívají, že apolitičnost armády nemůže znamenat naprostou pasivitu při přejímání názorů politiků na obranu státu. Armáda je připravována k tomu, aby, zachovávajíc zásadu apolitičnosti, analyzovala (necenzurovala) programy jednotlivých stran s cílem si ujasnit rozdíly v obranně-vojenské politice. Jsme přesvědčeni o tom, že armáda má právo kritizovat takové programy, které nejsou dokonalé, nerealné v podmínkách Polska, nebo jsou v rozporu s jejími životními zájmy. Samozřejmě, že by bylo dobře, aby armáda, jako "stejnokrojovaná instituce" mohla zachovat určitý odstup k těmto věcem. To by bylo dobré, ale není to v současnosti možné.

Prakticky všichni odborníci z oblasti vojenské (obránné) politiky - s výjimkou několika nadšenců - chodí ve stejnokroji. A pokud ve státu není vytvořen model didaktické přípravy civilistů k řešení problémů z oblasti obranné problematiky, jsme odsouzeni, aby tuto funkci plnili vojáci.

Je možné - v současné etapě změn systému - uskutečnit porovnání a hodnocení programů stran a názorů politiků v oblasti otázek spojených s obranou státu? Zdá se, že ano.

Pominula doba prvních plně svobodných voleb. Byla přízniva vytvoření programů politických stran. Volby neznamenalý ukončení politického boje o moc, spíše ukázaly, jak je daleko k cíli. Neochabuje tempo a ostrost politických diskusí. Politici čím dál zřetelněji a konkrétněji vyjadřují programy a názory, v nichž líčí budoucnost Polska.

Výklad je uveden krátkou charakteristikou polské politické scény, jejíž porozumění je nezbytné při analýze stranických programů.

POLSKÁ POLITICKÁ SCÉNA

Polskou politickou scénu období změny systému utvořily zkušenosti opoziční činnosti červnové volby (1989), ale především předvolební rivalita roku 1991. Tato rivalita probíhající za podmínek, které byly vytvořeny novým volebním systémem, vedla ke značnému rozdrobení stranického systému. Důsledkem je, že Polsko nyní žije v podmínkách období mezistranické rivality, které je charakterizováno:

- rozptýlením sil, v jehož důsledku se žádné straně nepodaří dosáhnout naprosto jasné převahy v parlamentu (29 stran a politických uskupení);

- volná hra sil, v níž všechna politická uskupení zastoupená v parlamentu se snaží získat moc co největší měrou, ale nejsou schopny ji samostatně dosáhnout;

- polarita sil na základě shodných snah jedné stran k organizování většinového trendu v parlamentě s cílem zvítězit nad jinými a soutěžení o moc ("velká koalice", "malá koalice").

Rozmělnění a rozdílnost politické struktury sejmu současné garnitury je faktem, ale je - dle našeho názoru - více rozdílné organizačně než politicky.

Je nezbytné současně věnovat pozornost tomu, že zásluhou velkého počtu politických uskupení, která jsou v sejmu zastoupena, se do něho dostala celá polská politická scéna. Tímto způsobem se podaří dosáhnout minimálně jednoho prvku normality v životě země, jakým je skutečně soustředění politického života do parlamentu.

Parlamentní strany i ty strany, které působí v jeho bezprostředním okolí, se mezi sebou liší přístupem k řešení hospodářských otázek, včetně programu všeobecné privatizace, státních zásahů, finanční politiky, způsobů realizace recese. Tyto rozdíly se týkají i světových názorů, otázek, poměru k dějinám (čehož jsou dokladem i spory o dědictví 2. Polské republiky), státnímu systému, poměru mezi vládou legislativní a výkonnou.

Rozbor normativních dokumentů hlavních politických stran poskytuje základ k odlišení v parlamentu následujících uskupení:

● **Liberálně - demokratické:** Liberálně demokratický kongres, Demokratická unie, Polská strana přátel piva, Polský hospodářský program, Unie reálné politiky. Uvedené strany spojuje uznávání liberální hospodářské politiky a privatizace, kritičnost v poměru k současné úrovni vlivu církve, nevole ke zvláštním oprávněním prezidenta; krajní křídlo tohoto tábora tvoří Unie reálné politiky, umírněná, více do středu - Demokratická unie.

● **Lidově - tradiční:** Polská lidová strana, Lidové porozumění. Strany tohoto uskupení nejsou příznivě nakloněny privatizaci, jsou odpůrci hospodářské politiky Balcerowicze, uznávají církev, rozděluje je poměr k dekomunitě, první je spíše odpůrce a druhá ji akceptuje.

● **Pravicově křesťanské:** Občanské porozumění střed, Národní křesťanské sjednocení, Křesťanská demokracie, Lidově křesťanská strana. S rozhodnou podporou církve těmito stranami jde ruku v ruce rozdílné hodnocení hospodářských reforem a podpora silné prezidentury i dekomunity. Je nezbytné si všimnout, že poměr k hospodářským změnám sblížuje Porozumění střed s liberálně demokratickou skupinou.

● **Levicové:** Svaz demokratické levice, Solidarita práce, Demokraticko-společenský pohyb. Strany tohoto charakteru jsou odpůrci liberální privatizace a hospodářské politiky téhož charakteru, liší se značně hodnocením politiky církve. Ty první jsou rozhodně kritické, ostatní se blíží průměru celé společnosti a dále poměr k dekomunitě a prezidentovi.

Jednoznačné klasifikaci nepodléhá Konfederace nezávislého Polska a NSSZ "S". KNP je charakteristická podporou privatizace s nechutí k modelu reformy, které zahájil Balcerowicz, s umírněnými názory v otázkách náboženství a církve, s radikálním antikomunismem a odstupem k prezidentovi.

NSSZ "S" se v hospodářských otázkách blíží názorům solidaritně-levicovým vedle KNP.

Charakteristické je to, že žádná z politických stran, které jsou na polské politické scéně, neignoruje otázky bezpečnosti státu. Avšak rozsah pozornosti, jaký věnují tomuto problému je rozdílný. V programech takových stran jako jsou: PSL, KNP, PC, PSS, KDSP je problematika obranyschopnosti státu probírána v samostatných částech, jasně vylčených v programech. V dokumentech DU, SdPR, KDL, ZKN, URP otázka obranyschopnosti státu se objevuje formou jednotlivých tezí, vyjádřených v úzkém spojení s politickými prohlášeními, které se týkají přebudování státního režimu.

Obsah obranné politiky státu střeží reprezentace uvedených stran, které spolupracují

v rámci senátní a sejmové Komise národní obrany. Senátní komisi tvoří: tři senátoři z KNP, dva ze ZKN, tři bezpartijní, po jednom z PLS, PS a NSSZ "S". Celkem deset členů. Funkci předsedy vykonává senátor z PLS. V sejmové komisi pracují dvacet čtyři poslů. Předseda komise je poslanec z PC. Komisi tvoří: po čtyřech poslancích z KNP a UD; po třech z SDL a ZKN; po dvou KDL, PC, PLS, "S"; po jednom ze strany "X" a URP.

V **politickém prostředí parlamentu** působí mnoho stran, z nich část jasně zdůrazňuje v programech problémy národní bezpečnosti. K nim patří:

▲ **levicové uskupení:** Polská sociálně-demokratická unie, PSS Svoboda, Rovnost, Nezávislost, Polská socialistická strana (Edwarda Osóbki-Morawského), Polská socialistická strana, Svaz polských komunistů "Proletariát";

▲ **uskupení středu:** Strana svobodných občanů, Národně-liberální hnutí, Strana práce "Solidarita", Republika, Hnutí svobodných demokratů;

▲ **pravicové uskupení:** Národní hnutí, Národní demokracie, Republikánská strana, Hnutí novému Polsku, Národně-demokratické hnutí, Polská konzervativní strana - Strana nové pravice.

Strany z mimoparlamentní sestavy přikládají problematice bezpečnosti zvláštní důležitost, často propagandistickým způsobem zdůrazňují roli armády při garantování vnitřní a vnější stability v obraně národních zájmů.

Programové zásady stran jsou rozvíjeny ve veřejně prohlašovaných názorech politiků - vedoucích politických stran.

Analýzu zásad obranné politiky, které jsou obsaženy v programech a názorech politiků, uskutečníme dle požadavků, které jsou formulovány pro obranný systém státu a podmínek, za nichž má fungovat.

ZÁSADY OBRANNÉ POLITIKY - POŽADAVKY

V programech stran bylo dáno na přední místo tvrzení, že **stanovení politické linie v oblasti obranyschopnosti náleží politikům - civilistům**. Strany se vyjadřují k tomu, aby obranná politika byla vyňata z vlivu proměnlivých stranicko-mocenských koalicí. To vyžaduje určitá přehodnocení struktury a rozsah kompetencí hlavních orgánů státní moci.

Politici se spíše shodují v tom, že za charakter obranné politiky musí být zodpovědný prezident. Pravomoci úřadu prezidenta PR musí mít v této oblasti podrobný charakter. Stanoví, aby prezident měl prvenství v určování strategických cílů majících vztah se zabezpečením bezpečnosti státu a koordinací procesu jejího dosažení. Nejde při tom o rozšiřování personálních pravomocí prezidenta, ale o vydobytí oprávnění, která jsou sloučena s jím vykonávanou funkcí předsedy Rady národní bezpečnosti. (KOK).

Radu - vzhledem k tomu, i přes to, že by jejími členy byli představitelé parlamentu, úřadu prezidenta a vlády - uznávají politici za hlavního tvůrce obranné politiky.

Postavení Ministerstva národní obrany, navrhované většinou stran prezidentského systému by koordinování bezpečnostní politiky mělo zvláštní charakter. Ministr, tak, jak je dosud, musí být členem vládního kabinetu, podřízen předsedovi Rady ministrů. Z druhé strany - je nezbytné dodržovat jeho podřízenost v poměru k prezidentovi jako vrchního velitele ozbrojených sil, jemuž je nezbytné zákonem vyhradit právo se vyjádřit k výběru kandidáta na tuto funkci.

Ministr národní obrany musí plnit funkci předsedy Rady národní bezpečnosti, což staví styky s prezidentem do jiných rozměrů, než mají vedoucí ostatních resortů.

Politici se shodují v tom, že ministr národní obrany - civilista nemůže velet ozbrojeným silám, ale musí je řídit. To znamená, že musí být nadřízeným všech vojáků. Přímou jemu musí

podléhat především: vojenská informační služba a personální správa. Musí také řídit logistiku a záležitosti výchovy.

V názorech politiků zaměřených k tématice budoucího statutu ministra národní obrany je zřejmě vidět pokus vyhledávání kompromisu při dělení pravomocí mezi oběma členy výkonné moci - prezidenta a vlády. Vedoucí hlavních politických uskupení si uvědomují, že pravomoci ministra národní obrany nemohou vést ke ztrátě vlastní vůle vojáků. Současně však upozorňují na to, že by bylo přeháněním, aby se civilní ministr dostal do role figuranta, který by odpovídal pouze za to, aby armáda dostala potřebné množství peněz a vyjadřoval pouze obecné směrnice k uskutečňování úlohy vojenské obrany.

Za základní podmínku "zcivilnění" celého procesu utváření politiky obranyschopnosti pokládají strany **apolitičnost armády**. Požadavek dodržování apolitičnosti armádou je obsažen v programech všech hlavních stran polské politické scény. Třebaže je slyšet hlasy, že na prvním místě je nutné postavit nikoli apolitičnost, ale profesionalitu armády. Otázka apolitičnosti armády je u různých stran a různými politiky rozmanitě interpretována. Strany levicového zaměření otázkou apolitičnosti armády řeší zákazem politické činnosti ve vojenských útvech, ale souhlasí s účastí s politickým životem mimo ně. Strany pravicového zaměření se vyslovují pro formální zbavení pasívního i volebního práva vojáků z povolání. Považují při pojetí takového zákazu za hlavní podmínku apolitičnosti armády.

Apolitická Polská armáda musí být garantem nezávislosti a vnější bezpečnosti země, prvkem, který stabilizuje polské místo v Evropě. Proto je nezbytné jí zabezpečit akceschopnost, sílu a novodobou výzbroj - což je jedna z hlavních programových tezí polských politických stran.

Spíše všeobecný v programech stran a názorech politiků je požadavek **přeorganizování Polské armády na moderní dobrovolnickou profesionální armádu**. Polská profesionální armáda by měla být co nejmodernější, schopna spíše odstrašovat, než vést dlouhotrvající válku na několika frontách, velmi dobře vycvičena, dobře vyzbrojena, není nezbytné, aby byla početná. Taková armáda by měla být vytvořena z inteligentních lidí, kteří by vykonávali službu z přesvědčení. S uspokojením je nezbytné poznamenat, že většina politiků pozoruje fakt, že v profesionální armádě nemohou sloužit zfrustrovaní lidé. Proto je povinností státu připravit vojákům z povolání odpovídající podmínky pro život a výkon služby.

Je nutné rozmístit rovnoměrně vojenské útvary na území celého státu. Poněvadž takové rozmístění je nákladné a časově náročné, musí se v přechodném období vytvořit síly rychlé reakce, které jsou schopny se rychle přemísťovat po území země. Ve vyjádřeních učiněných k tomuto tématu se objevují názory, že místo toho, aby se peníze "strkaly do cihel", je lépe koupit dopravní prostředky.

Činnost profesionální armády by byla podporována **útvary teritoriální obrany vytvořené na základě všeobecné služby mužů (švýcarský model)**. Tyto útvary by byly silněji pojaty jako samostatné. V míru by byly udržovány pouze jejich nezbytné funkční struktury a jádra mobilizovaných útvarů s nejnižším počtem vojáků z povolání. Politici jsou přesvědčeni, že výhodou tohoto typu armády by bylo její propojení s daným územím - tedy znalostí lidí a úkolů, možnost rychle uskutečnit mobilizaci a dosáhnout bojové pohotovosti. Taková organizace teritoriálních sil by umožnila také jejich použití při živelních katastrofách, pokud by síly civilní obrany nebyly schopny plnit záchranné úkoly. Všeobecná služba - dle názorů některých stran - obdobně jako z povolání, musí být rovněž dobrovolná.

Uskutečnění této myšlenky je možné při zachování vysokého stupně obranyschopnosti společnosti.

Dosažení této pohotovosti vyžaduje rozvíjení všestranné činnosti ve prospěch obranyschopnosti v systému propagandy, osvěty, rozvoje polovojenských organizací a rozšíření branných sportů.

Politiky požadovaný početní stav osob armády by nepřevyšoval 0,5 až 0,8 % obyvatelstva

Polska. Jak tvrdí někteří politici, je to koncepce poměrně laciná k uskutečnění a nebyla by velkou zátěží pro společnost.

PŘEDPOKLADY OBRANNÉ POLITIKY - PODMÍNKY

Pokud existuje mezi stranami soulad v názorech na roli, místo a všeobecný charakter ozbrojených sil, tak na podmíněný požadovaných přeměn je nahlíženo odlišně.

Autoři rozebírají ty, které jsou vyjádřeny ve stranických programech zahraniční a hospodářské politiky, neboť se domnívají, že předpoklady zahraniční politiky poukazují na místo a roli ozbrojených sil v bezpečnostním systému státu, ale hospodářské programy vytvářejí materiální základ splnění úkolů armádou, které jí politici určují.

Zásadním cílem zahraniční politiky - vyjádřeným v programech strany - je zabezpečení nezávislosti, bezpečnosti státu a vyloučení ohrožení, které pocházejí zvenčí. Výklad dosažení tohoto cíle nacházíme ve dvou zásadně protikladných pojetích. První vychází z předpokladu, že Polsko by mělo hledat svoji bezpečnost účastí ve vytváření celkově nového evropského bezpečnostního pořádku na základě KEBS, tedy za účasti USA, oproti tomu příznivci druhého pojetí jsou jednoznačně za nutnost rychle vstoupit do nynější západoevropské struktury bezpečnosti, a to především do NATO.

Pro vytváření nových řešení systému bezpečnosti jsou především: Demokratická unie, Demokratickospolečenské hnutí, Sociální demokracie PR, PLH a KNP - ve svých pojetích nejsou až do konce jednomyslné. Liší se především poměrem k NATO, včetně názorů na místo a roli Paktu v novém systému evropské bezpečnosti.

Demokratická unie je nakloněná dávat přednost dvoustranným stykům. Dle mínění politiků této strany již pominula doba spojenectví, ale tato situace se netýká NATO. Seve-roatlantické spojenectví považuje Unie za základní prvek bezpečnosti v našem světě. Považuje přitom za chybu se ucházet o členství v NATO. V souladu s jejím výkladem, má být cílem polské zahraniční politiky dosáhnout takové situace, aby NATO považovalo celou Evropu za prostor své bezpečnosti, zahrnující do své vojenské péče Polsko - byť bez formálních deklarací (podobně, jak je tomu se Švédskem). Nejradikálnější postoj ve věci významu NATO pro bezpečnost Polska zaujímá **Demokratickospolečenské hnutí**. Politici Hnutí zřetelně a důrazně prohlašují, že nepotřebujeme být členy v paktech pro ochranu polských zájmů. Tvrdí, že příliš rychle byly předloženy návrhy, aby NATO zahrnovalo Polsko pod svůj ochranný deštník. Mezitím tato organizace neprojevuje zvláštní zájem o tuto otázku. Jedním z nejdůležitějších problémů v procesu upevňování polské bezpečnosti je rozvoj všestranných styků se sousedy.

SDPR, obdobně jako Unie a Hnutí považuje za příznivé pro bezpečnost státu smlouvy - dohody, jaké má Polsko s Německem a státy visegrádského trojúhelníku. Zastává však zcela odlišné hledisko ve věci místa a role NATO v systému evropské bezpečnosti. Politici spojení se sociální demokracií se domnívají, že NATO, obdobně jako Varšavská smlouva, je historickým útvarem, který vznikl za určitých podmínek ("studené války"), a proto musí projít hluboce zaměřeným přetvořením nebo vůbec zaniknout. SdPR se nevyjadřuje o nějakém konkrétním pořádku, hovoří pouze o požadavku vytvoření nových evropských struktur spolupráce a integrace. PLS zdůrazňuje, že jde o to, aby se spolupráci šla ruku v ruce symbióza, nikoli dominance a využívání. Bezpečnosti Polska lépe poslouží, dle názoru lidovců, zachování stejného odstupu k Evropským společenstvím (KPN) a západní Evropě. Za jednu z hlavních překážek na cestě vstupu Polska do NATO považují dominující úlohu SRN v této organizaci. PLS se rozhodně staví proti otevření nebo skryté agresi, využívání a podřizování zájmů jedné států druhým.

Velmi výrazná pojetí změn systému evropské bezpečnosti má **Konfederace nezávislého Polska**. Politici této strany tvrdí, že pokud chceme v budoucnosti mít Evropu skutečně sjednocenou, tak nejdříve musíme tuto Evropu uvést do pořádku a vybudovat pro ní základní

základy. To vyžaduje především řešení, která se týkají naší části světadílu. Plán KNP předpokládá vytvořit v této oblasti Evropy jednotu států Mezimoří. Myšlenka spolupráce zemí, které leží mezi Baltickým, Černým a Jaderským mořem by vycházela z toho, co je pro ně zeměpisně, hospodářsky, kulturně a historicky společné. To by poskytovalo možnost překonat vlastní potíže za spolupráce s EHS, ale nikoli pod jejich patronací, což by se mohlo jevit jako nebezpečné pro každou z těchto stran. Politici vůdci konfederace tvrdí, že Polsko spolu s Ukrajinou musí být hlavním tvůrcem tak známé jednoty Mezimoří.

Konkretizace východisek zahraniční politiky, která je uvedena ve smlouvě druhé koncepce nacházíme v programu Porozumění střed. V jeho programovaném prohlášení se tvrdí, že hledání třetí cesty mezi západem a východem je nebezpečnou chybou, která vystavuje naši zemi osamocení a podřízení cizím zájmům. Bezpečnost a civilizační rozvoj Polska jsou dosažitelné pouze v rámci jednot a západoevropských společenství, což v praxi znamená účinnější snahu o garantování bezpečnosti ze strany NATO.

Podobné stanovisko zastává **Liberálně demokratický kongres**, který poukazuje na to, že cílem zahraniční politiky musí být co nejrychlejší vstup do struktur, které jsou vytvořeny v západní Evropě (včetně systému bezpečnosti), a tedy neuskutečňování toho, co by tyto struktury mohlo vést k pochybnosti o nich nebo je oslabit.

Uvedená programová pojetí uskutečňování zahraniční politiky, včetně především poměru jednotlivých stran k problému utváření se evropského bezpečnostního systému, jsou předmětem živě vedené diskuse. V diskusi jsou zdůrazňovány přednosti a nedostatky každé z nich.

Pojetí, dávající přednost se umístit "u NATO, ale nikoli v NATO", je dle názorů jeho autorů atraktivní z toho důvodu, že Polsko ve skupině středoevropských a východoevropských států by mohlo získat určité, odpovídající polským možnostem, vojenské postavení. Zahájila by možnost vojenské spolupráce s Ukrajinou, která se radikálně vyhýbá širší spolupráci s NATO, ale tímto zorným úhlem pozorně sleduje počínání Polska. Vojenská spolupráce s Ukrajinou by vytvořila možnost uspokojování našich potřeb vojenské techniky, požadavků, které ze samozřejmých důvodů neuspokojíme samostatně ještě během dalších několika desítek let.

Odpůrci výše uvedeného pojetí varují před tím, že za situace uskutečnění tohoto pojetí se časově protáhne "rozvod" našich ozbrojených sil s tolik kritizovanou organizačně-technickou východní kulturou. Poukazují na to, že při této politické opci se tempo změn sníží. Titíž politici tvrdí, že nespornou hodnotou, jaká plyne pro ozbrojené síly Polské republiky při uskutečnění pojetí co nejrychlejšího sloučení Polska se strukturami NATO, je radikální zpřetrhání svazků s vojenskou minulostí minulých čtyřiceti let. To by bylo první institucionální zakotvení volby spojené s prozápadním civilizačním rozvojem Polska. Pro ozbrojené síly by to znamenalo změny jak v orientaci, tak i v důsledcích organizačních struktur, stavu vyzbrojení a výcviku vojsk, aby se staly partnery sil paktu. Jsme schopni uskutečnit takové zásadní změny a za jak dlouho je lze dosáhnout? Politici se shodují v tom, že je to perspektiva spíše vzdálenější. Ale přemýšlet futurologickými kategoriemi o problematice obranyschopnosti států se nezdá být odpovídající.

Odpůrci příliš revolučních změn zdůrazňují, že přestavba struktur ozbrojených sil musí postupovat evolučně, například i proto, aby neztratily bojovou připravenost. Navíc Polsko má bojovou techniku, které je nutné využít, protože dokonce i nejbohatší státy nejsou schopny vyměnit bojovou techniku před dobou jejího přirozeného zestárnutí. Polská armáda má takové rozmístění vojenských útvarů, jejichž změnu chce uskutečnit, ale není možné ji provést za současné rozpočtové situace.

V polských ozbrojených silách je mnoho dalších jevů a věcí, jejichž analýzou lze dojít k závěru, že uskutečnění změn je nutné, ale horizont jejich uskutečnění je vzdálený.

Politici uklidňují, že to není nenormální, hlavní světové demokracie, k nimž se Polsko chce připojit, plánují změny učinit v ozbrojených silách během 4 - 6 let, ale zavádějí je 8 až 12 let.

Navíc odpůrci co nejrychlejšího zapojení Polska do struktury NATO poukazují na to, že tato organizace není příliš nakloněna tomu, aby rozšiřovala svoje struktury.

Přirozeným ověřovatelem politických pojetí změn v ozbrojených silách a jejich začlenění do určité struktury evropského bezpečnostního systému jsou možnosti hospodářské politiky. Tyto předpoklady zřídka poskytují možnost v programech stran prakticky uskutečnit správná obranně schopná pojetí. Při analyzování prohlášení politiků nebylo zjištěno na příklad to, aby tak v současné době módní požadavky "opevnění východní stěny" šly ruku v ruce s iniciativami politiků, kteří si kladou za cíl si vynutit na vládě, aby poskytla armádě odpovídající finanční prostředky (atd.) ke splnění tohoto úkolu.

V hospodářských programech politických stran, které předpokládají převod polského hospodářství na dráhu trhu, není pozorována problematika zbrojního průmyslu. Politici se k němu vyjadřují pouze v individuálních vyjádřeních. Poukazují na fakt, že úkol ochrany základních článků vlastního zbrojního průmyslu je samozřejmou věcí. Nelze však vyloučit komplikování se politické situace, a tehdy, dokonce i pokud bychom měli peníze, by bylo obtížné zakoupit potřebnou techniku a zbraně (obdobně jako např. v roce 1939, kdy mělo Polsko finanční prostředky na nákup výzbroje, poněvadž dostalo od Francouzů značnou půjčku poskytnutou pro tento účel, ale výzbroj už nikdo nechtěl prodat, poněvadž ji každý potřeboval pro sebe).

Politici upozorňují na fakt, že proces ztržňování hospodářství otevírá ozbrojeným silám zcela nové perspektivy. Touto cestou získaný přístup k moderním technologiím může změnit technickou a organizační tvář armády.

Navíc v trojstranných jednáních s bývalým Československem a Maďarskem na úrovni ministerstev národní obrany, je vidět výraznou vůli všech stran po tom, aby byla navázána bližší spolupráce ve výrobě výzbroje a politice nákupů.

V názorech politiků je často věnována pozornost tomu, že hospodářské programy státu vytváří pouze určité vnější podmínky k vedení hospodářství v armádě; důležité však místo toho jsou ty, které si vytváří armáda sama sobě vhodným hospodařením s rozpočtem. V poměru k hospodářským programům armády vyjadřují politici určité výhrady a navrhuji nezbytné změny. Jde o to, aby přizpůsobování rozpočtových možností k životním potřebám armády nespočívalo v mechanickém snižování určitých částek a utahování opasku pouze proto, aby vedlo ke změně způsobu fungování armády a jeho finančního dotování. Hlavní myšlenkou je to, aby nezbytné a racionální omezení náležitostí a privilegií bylo kompenzováno růstem vybavení. Jde o upuštění od mechanismu fikce, který v otázkách financování armády nadále působí. Za příklad může posloužit příplatek ke stravování v kasinu (VZK). Racionálně věc zvažující, tyto příplatky by měly být obsaženy ve vhodně zvýšeném základním platu vojáků z povolání. Obdobně je tomu i v jiných oblastech - u rekreace, vzdělání atd.

Důstojník, tak jako každý jiný zaměstnanec, by měl více vydělávat, ale jeho výdaje, vyčleněné na tu, či jinou oblast, by měly spadat výlučně zcela do jeho volby.

To jsou racionální řešení, která platí v rozvinutých státech. K takovým bychom měli směřovat.

Programová východiska hlavních politických stran svědčí o tom, že polská vláda by měla uskutečňovat otevřenou, dynamickou politiku, soustředěnou na ofenzivní vyhledávání a využívání možností. Za hlavní nadřazené hodnoty národní politiky bezpečnosti považují strany:

- zabezpečení nezávislosti,
- zabezpečení územní celistvosti a politické nezávislosti.

Charakteristické je to, že žádná strana neignoruje problémy bezpečnosti.

Převládá názor, že celkově polská bezpečnost bude záviset značně méně na stavu armády, ale značně více na diplomacii.

V programech stran, s nimiž se v politickém životě Polska počítá, chybí takové, které by otázky obranyschopnosti stavěly extrémním způsobem, to znamená - navrhovaly by společnosti se orientovat na militarizaci nebo celkovou demilitarizaci země.

Stranické programy změn v ozbrojených silách se shodují s těmi, které navrhuje ústřední zařízení a vědecko-výzkumné místa MNO.

V pramenech stran je možné zjistit nedomyšlenosti, ba dokonce i věcné chyby, svědčící o tom, že politiky požadovaná nutnost výchovy politických elit v oblasti obranně-vojenské politiky je nezbytná.

-JM-